

Nr 9.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om införande av exportavgifter å alla viktigare exportvaror m. m.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade, likalydande motioner, nr 274 i första kammaren av herr *Öhman* och nr 368 i andra kammaren av herr *Karlsson* i Stuvsta jämte fyra andra av kammarens ledamöter, har hemställts »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsamt förslag om införande av exportavgifter å alla viktigare exportvaror i den omfattning, som motsvarar de genom devalveringen och rustningskonjunkturen uppkomna extravinsterna på exporten, samt att härav inflytande medel tillfalla statskassan och användas för att subventionsvägen pressa ned priserna på viktigare importvaror».

Beträffande motiveringen för nämnda hemställan får utskottet hänvisa till motionen II: 368.

Över motionerna har i vederbörlig ordning yttrande inhämtats från *kommerskollegium*, varjämte *Sveriges allmänna exportförening* beretts tillfälle avgiva yttrande i ärendet.

Kommerskollegium, vid vars yttrande äro fogade yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle, vilka samtliga avstyrka bifall till motionen, har för egen del anfört följande:

Motionärerna ha föreslagit, att exportavgifter skola införas å alla viktigare exportvaror samt att härav inflytande medel skola tillfalla statskassan och användas för att subventionsvägen pressa ned priserna på viktigare importvaror.

Systemet med exportavgifter har kommit till användning för vissa särskilda exportprodukter. Erfarenheten har emellertid visat, att denna anordning icke bör tillgripas annat än i undantagsfall. Beträffande flertalet exportartiklar föreligger inte utrymme för en särskild avgiftsbeläggning. I allmänhet är nämligen priskonkurrensen på olika varor betydande, och en avgiftsbeläggning skulle därför medföra ett försämrat läge för svenska varor på exportmarknaden. Det är givet att ett allmänt system med exportavgifter skulle på köparhåll mottagas synnerligen ogynnsamt och det är rimligt antaga att en sådan anordning skulle medföra för vår export ogynnsamma reaktioner. Det synes sannolikt att motåtgärder från utländsk sida icke länge skulle låta vänta på sig, om denna tanke realiserades. Införandet av en dylik avgiftsbeläggning måste sålunda anses innefatta betydande riskmoment; i stället för att, såsom motionärerna antagit, en sådan åtgärd skulle vara av väsentlig betydelse för att dämna upp prisstegringsvägen utifrån, kan den få en motsatt effekt. I detta sammanhang må även erinras om de allmänna strävandena till liberalisering av utrikeshandeln. Införande av ett system med exportavgifter skulle innebära ett steg i motsatt riktning, vilket givetvis ur näringslivets synpunkt skulle medföra betydande olägenheter.

Med hänsyn till det ovan anförda kan Kollegium för sin del icke tillstyrka motionärernas förslag om införande av exportavgifter på alla viktigare exportvaror.

Exportföreningen, som begränsat sitt yttrande till att allenast avse frågan om exportavgifter, anför följande:

En avgiftsbeläggning av vår export kan med hänsyn till frågans stora principiella räckvidd icke undgå att väcka betydande uppmärksamhet i utlandet. Ur de utländska intressenternas synpunkt måste åtgärder i denna riktning te sig föga tilltalade och vara ägnade att ingiva misstro mot svensk exportprissättning över huvud taget. Det må i detta sammanhang även erinras om att uttagandet av exportavgifter uppenbarligen står i strid med de tankegångar, som ligga till grund för de aktuella mellanstatliga diskussionerna — särskilt inom Paris-organisationen — i syfte att i möjligaste mån eliminera artificiella handelshinder. Man måste även allvarligt räkna med att ett system med exportavgifter kan framkalla motåtgärder från utlandet sida inom varuområden av vital betydelse för den svenska försörjningen.

Det torde vidare ligga i sakens natur, att de diskuterade åtgärderna knappast äro ägnade att befördra intresset för en utvidgning av exporten. De införa ett moment av osäkerhet i exportverksamheten, som hämmar utvecklingen av finansiellt sunda exportföretag och som därför i det långa loppet kan komma att hindra utvecklingen av en stabil sysselsättningsnivå inom exportindustrierna. Redan vid en måttlig nedgång i utbuden på export föreligger vidare en fara, att traditionella kunder vända sig till andra inköpskällor. Det må understrykas, att bakom förefintligheten av dylika kunder regelmässigt ligger ett mångårigt försäljningsarbete och att det sedermera kan visa sig mycket svårt att återerövra en gång förlorade marknader. En sådan utveckling framstår såsom beklaglig icke endast med hänsyn till de aktuella exportansträngningarna, utan även med hänsyn till exportens betydelse på lång sikt för en höjning av den svenska levnadsstandard.

Det bör även framhållas, att det framför allt är råvaror, som drabbats av de internationella prisstegringarna. Av de svenska stapelvarorna har den mest betydande gruppen — skogsprodukterna — redan tidigare belagts med exportavgift. När det gäller mer eller mindre bearbetade produkter är priskonkurrensen i utlandet i allmänhet så intensiv att i Sverige tillverkade varor icke utan allvarliga olägenheter kunna bära någon extra belastning.

Under hänvisning till vad ovan anförts får Exportföreningen bestämt avstyrka ett allmänt införande av exportavgifter.

Utskottet. De i föreliggande motioner framförda yrkandena att exportavgifter skulle införas på alla viktigare exportvaror och att de härigenom till statskassan inflytande medlen skulle användas till att genom subventioner sänka priserna på importvaror ha avstyrkts i de avgivna remissyttrandena. Utskottet kan heller icke tillstyrka ett genomförande av motionärernas förslag. Som skäl för denna ståndpunkt vill utskottet särskilt anföra följande omständigheter.

Den prisuppgång på de svenska exportvarorna, som ägt rum under senare tid, har i synnerhet avsett det skogsindustriella området. Med anledning härav har överenskommelse träffats med skogsindustrierna om införande av prisutjämningsavgifter på deras exportprodukter. Uttagandet av exportavgifter på detta område är ur teknisk synpunkt enkelt med hänsyn till varornas enhetliga karaktär. Inom andra delar av den svenska exporten torde varusortimentet — bortsett från järnmalm — i allmänhet vara av sådan differentierad karaktär att det torde vara förenat med stora tekniska svårigheter att införa exportavgifter. Med den hårda priskonkurrens, som råder på

de utländska marknaderna, torde ett mera vidsträckt införande av exportavgifter lända de svenska exportintressena till skada. Ett genomförande av motionärernas förslag skulle icke undgå att väcka uppmärksamhet i utlandet och kunde framkalla motåtgärder från utlandets sida. Det skulle dessutom stå i strid med strävandena att avlägsna de artificiella hindren för det mellanstatliga handelsutbytet.

De vinster, som uppkomma inom exportindustrierna, komma i betydande grad det allmänna till godo via beskattningen. Vad särskilt angår exporten av järnmalm bör beaktas, att staten tillgodoföres vinst genom sitt delägarskap i svensk gruvdrift.

Vad beträffar motionärernas yrkande att de föreslagna exportavgifterna skulle användas till att genom subventioner sänka priserna på importvaror, vill utskottet erinra om att enighet i stort sett förelegat om att de tidigare utgående importsubventionerna borde avvecklas i samband med övergången till fria lönerörelser vid årsskiftet 1950/51. Ett införande ånyo av importsubventioner skulle innebära en via budgeten ernådd konstlad nedpressning av den svenska prisnivån i förhållande till världsmarknadspriserna, som i nuvarande läge skulle skapa utrymme för ett inflationsdrivande köpkraftsoverskott, varigenom den ekonomiska politikens strävanden att efter pågående anpassningsprocess på pris- och inkomstområdet uppnå samhällsekonomisk stabilitet skulle motverkas.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att likalydande motionerna I: 274 och II: 368 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 april 1951.

På bankoutskottets vägnar:

F. SEVERIN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Näsgård, Johannesson, Boo, Domö och Söderquist*; samt

från andra kammaren: herrar Severin, Nilsson i Landskrona, Persson i Norrby, Gavelin, Rosén och Nyberg.

* Ej närvarande vid justeringen.